

**TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS**

VOLUME 7 / 2024

LABOR ECONOMICS

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ilmiy elektron jurnali

**LABOR ECONOMICS AND
HUMAN CAPITAL**

scientific electronic journal

2026-yil 1-son

Volume 5, Issue 1, 2026

**МЕХНАТ ИҚТISODIYOTI
VA INSON KAPITALI
ISSN: 3030-3117**

LABORECONOMICS.UZ

МЕХНАТ ИҚТISODIYOTI VA INSON KAPITALI

№ 1-2026

**ЭКОНОМИКА ТРУДА И ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ
КАПИТАЛ**

LABOR ECONOMICS AND HUMAN CAPITAL

“Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 328/3-sonli qarori bilan ro‘yxatga olingan.

Muassis: “Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy maktabi.

Tahririyat manzili:

100066, Toshkent shahri, Islom Karimov ko‘chasi,
49 uy

Elektron manzil: ilmiymaktab@gmail.com

Jurnal web-sayti: www.laboreconomics.uz

Bog‘lanish uchun telefonlar:

+998998818698

Tahririyat Kengashi raisi:

(Chairman of the Editorial Board)

Abduraxmanov Qalandar Xodjayevich, O'zFA akademigi

Tahririyat Kengashi a'zolari:

(Members of the Editorial Board)

Sharipov Kongratboy Avezimbetovich, t.f.d., prof.
Yusupov Axmadbek Tadjiyevich, i.f.d., prof.
Raifkov Kudratilla Mirsagatovich, i.f.d., prof.
Xalmuradov Rustam Ibragimovich, i.f.d., prof.
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.
Nazarov Sharofiddin Xakimovich, i.f.d., prof.
Jumayev Nodir Xasiyatovich, i.f.d., prof.
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof.
Zokirova Nodira Kalandarovna, i.f.d., prof.
Xudoyberdiyev Zayniddin Yavkachevich, i.f.d., prof.
Muxiddinov Erkin Madorbekovich, i.f.f.d., (PhD)
Xolmuxammedov Muhsinjon Murodullayevich, i.f.n., dots.
G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich, i.f.d., prof.
Irmatova Aziza Baxramovna, i.f.d., prof.
Shakarov Zafar Gafarovich, i.f.f.d., (PhD)

Jamoatchilik Kengashi a'zolari:

(Community Council members)

Bred Bodenxauzen (AQSh)
Jon Ankor (Buyuk Britaniya)
Odegov Yuriy Gennadevich (Rossiya Federatsiyasi)
Xeynz Miller (AQSh)
Sung Dong Ki (Koreya Respublikasi)
Masato Xivatari (Yaponiya)
Gerxard Feldmayer (Germaniya)
Eko Shri Margianti (Indoneziya)
Ahmed Mohamed Aziz Ismoil (Misr)
Rohana Ngah (Malayziya)
Sharifah Zanniyerah (Malayziya)
Teguh Dartanto (Indoneziya)
Nur Azlinna (Saudiya Arabistoni)
Muhammed Xoliq (Pokiston)
Alisher Dedaxonov (Toshkent)

Mas'ul muharrir (Editor-in-Chief): G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich

Ijrochi muharrir (Executive Editor): Iskandarova Dilafroz Ikrom qizi

Veb-administrator (Web admin): Mamatxo'jayev Otabek

MUNDARIJA (CONTENTS)**MEHNAT BOZORI VA MEHNAT MUNOSABATLARI**

A.B.Irmatova M.A.Ibodullayeva	<i>Raqamli texnologiyalarning joriy etilishining ijtimoiy mehnat munosabatiga ta'siri .....</i>	5-13
I.A.Bakiyeva Z.A.Azamatova	<i>O'zbekistonda mehnat bozori transformatsiyasi sharoitida iqtisodiy tengsizlikni keltirib chiqaruvchi sabablari va omillari .....</i>	14-25
M.O.Hamroqulov	<i>Barqaror demografik rivojlanish va mehnat resurslarining hududiy muvozanati .....</i>	26-37

DEMOGRAFIYA

T.Q.Aliyev Sh.T.Aliyev	<i>Factors affecting demographic development in Azerbaijan and opportunities to use them .....</i>	38-57
---	--	-------

INSON KAPITALI

S.M.Dusanov	<i>Ta'lim tizimi moliya resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga to'g'ri va aks ta'sir etuvchi omillar .....</i>	58-68
G.Z.Ubaydullayev	<i>Improvement of regional socio-economic development based on human capital management .....</i>	69-76
S.R.Xolbayeva	<i>Классификация участия человека в экономической системе по признаку его функциональной роли и институционального положения в воспроизводственном процессе .....</i>	77-93

INSON TARAQQIYOTI

F.A.Abduraxmonov	<i>Digital silk road and Uzbekistan: infrastructure upgrading, inclusion, and digital services growth .....</i>	94-103
Sh.Z.Karimova	<i>Hududlar kesimida ijtimoiy-iqtisodiy tabaqalashuv darajasini baholashning nazariy asoslari .....</i>	104-109
O.S.Mirzamurodov	<i>Namangan viloyati aholi daromadlari darajasi bo'yicha ijtimoiy-iqtisodiy tabaqalanish dinamikasining tahlili .....</i>	110-118

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH

D.I.Iskandarova D.R.Ro'zimurodova	<i>Kambag'allikni qisqartirish va yoshlar bandligini ta'minlashda davlat siyosatining o'rni .....</i>	119-128
--	---	---------

MIGRATSIYA

- O.O.Dlyanchev** *Фактор миграционной политики ФРГ в обеспечении национальных интересов Республики Узбекистан .....* 129-140

INSON RESURSLARINI BOSHQARISH

- O'X.Abdukarimov** *Davlat fuqarolik xizmatida inson resurslarini rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish: xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun xulosalar .....* 141-157
- F.Z.Tolibova** *Raqamli iqtisodiyot sharoitida strategik boshqaruv samaradorligini ta'minlashda hr analitikaning o'rni .....* 158-165

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

- A.S.Abdullayev** *Tabiiy falokatlar (NATCAT) qayta sug'urtalashida PML ko'rsatkichini baholashning ekstremal qiymatlar ekonometrikasi .....* 166-174
- E.D.Abduxakimov** *Роль малого бизнеса в обеспечении занятости населения в Узбекистане .....* 175-182
- M.M.Anvarova** *Kichik biznes subyektlarining raqamli platformalar orqali rivojlanishi nazariy asoslari .....* 183-190
- Sh.U.Karimova** *Ekologik barqaror transport turlarini iqtisodiyotga ta'sirini aniqlash va baholash .....* 191-199
- D.T.Salimov**
S.D.Tojiyev
J.A.Fayziyev *Kobba–Duglas funksiyasi yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini modellashtirish .....* 200-217
- M.O.Shadmanova** *Mintaqalarda kichik biznes subyektlarini rivojlantirish imkoniyatlari (Toshkent shahri va Toshkent viloyati misolida) .....* 218-231

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ISSN: 3030-3117

<https://laboreconomics.uz/>

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI RIVOJLANISHI NAZARIY ASOSLARI

Anvarova Muqaddas Maxamadjonovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

mustaqil tadqiqotchisi

m.anvarova@tsue.uz

DOI: https://doi.org/10.55439/LEHC/vol2_iss1/a254

Annotatsiya. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi an’anaviy biznes modellari faoliyatini tubdan o’zgartirib, kichik va o’rta biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Raqamli platformalar kichik biznes uchun bozor imkoniyatlarini kengaytirish, mijozlar bilan samarali muloqot o’rnatish hamda biznes jarayonlarini optimallashtirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotda kichik biznes subyektlarining raqamli platformalar orqali rivojlanishining nazariy asoslari o’rganilib, raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik faoliyatiga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari raqamli platformalarning global bozorlarga kirish, ma’lumotlarga asoslangan marketingni rivojlantirish, resurslardan samarali foydalanish hamda investorlar, ishchilar, biznes subyektlari va mijozlar o’rtasida samarali aloqalarni shakllantirish kabi afzalliklarini ko’rsatadi. Shu bilan birga, kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy resurslarning cheklanganligi, texnologik bilimlarning yetishmasligi va platforma ekotizimlariga qaramlik kabi muammolar ham mavjudligi ta’kidlanadi. Tadqiqot shuni ko’rsatadiki, raqamli platformalar turli manfaatdor tomonlarni birlashtiruvchi virtual ekotizimni yaratib, innovatsiyalarni rivojlantirish, yangi ish o’rinlari yaratish va biznesning barqaror o’sishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Kalit so’zlar. raqamli platformalar, kichik va o’rta biznes, raqamli iqtisodiyot, elektron tijorat, biznes modeli, raqamli transformatsiya, innovatsiya, tadbirkorlik.

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES THROUGH DIGITAL PLATFORMS

Anvarova Muqaddas Maxamadjonovna

Independent researcher at

Tashkent State University of Economics

Abstract. The rapid development of the digital economy has significantly transformed traditional business models and created new opportunities for small and medium-sized enterprises (SMEs). Digital platforms play an important role in expanding market access, improving communication with customers, and increasing operational efficiency for small businesses. This study examines the theoretical foundations of the development of SMEs through digital platforms and analyzes how digital technologies reshape entrepreneurial activities. The research highlights the advantages of digital platforms such as access to global markets, data-driven marketing, improved resource allocation, and stronger connections between investors, workers, businesses, and customers. At the same time, the study emphasizes the challenges faced by SMEs, including limited financial resources, insufficient technological knowledge, and dependence on

platform ecosystems. The findings show that digital platforms can create a virtual ecosystem that integrates various stakeholders and supports innovation, employment opportunities, and business growth. The study concludes that strategic adoption of digital technologies and platform-based business models is essential for strengthening the competitiveness and sustainable development of small businesses in the modern digital environment.

Keywords. digital platforms, small and medium-sized enterprises, digital economy, e-commerce, business model, digital transformation, innovation, entrepreneurship.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА ЧЕРЕЗ ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ

Анварова Мукаддас Махамаджоновна

Самостоятельный соискатель Ташкентского государственного экономического университета

Аннотация. Стремительное развитие цифровой экономики существенно изменило традиционные бизнес-модели и открыло новые возможности для малых и средних предприятий (МСП). Цифровые платформы играют важную роль в расширении доступа к рынкам, улучшении коммуникации с клиентами и повышении эффективности бизнес-процессов малых предприятий. В данном исследовании рассматриваются теоретические основы развития МСП через цифровые платформы и анализируется влияние цифровых технологий на предпринимательскую деятельность. Результаты исследования показывают, что цифровые платформы обеспечивают доступ к глобальным рынкам, способствуют развитию маркетинга на основе данных, повышают эффективность использования ресурсов и укрепляют взаимодействие между инвесторами, работниками, предпринимателями и потребителями. Вместе с тем отмечаются проблемы, с которыми сталкиваются малые предприятия, такие как ограниченность финансовых ресурсов, недостаток технологических знаний и зависимость от платформенных экосистем. Сделан вывод о том, что цифровые платформы формируют виртуальную экосистему, объединяющую различных участников рынка и способствующую инновациям, созданию рабочих мест и устойчивому развитию бизнеса.

Ключевые слова. цифровые платформы, малые и средние предприятия, цифровая экономика, электронная коммерция, бизнес-модель, цифровая трансформация, инновации, предпринимательство.

Kirish

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi global iqtisodiyotning tuzilmasini sezilarli darajada o‘zgartirib, biznes faoliyatini tashkil etishning yangi shakllarini yuzaga keltirdi. Ayniqsa, raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlarining kengayishi kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlarni yaratdi. Ilgari bozorlar va resurslarga kirish imkoniyatlari asosan yirik korporatsiyalar bilan cheklangan bo‘lsa, bugungi kunda raqamli infratuzilma orqali kichik biznes subyektlari ham global savdo tizimlarida faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Bu jarayon kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish, yangi bozor segmentlariga kirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun muhim shart-sharoitlarni yaratmoqda.

Raqamli platformalar tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Ular biznes subyektlariga mijozlar bilan tezkor aloqa o'rnatish, marketing faoliyatini rivojlantirish, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish hamda xizmat va mahsulotlarni keng auditoriyaga taqdim etish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli platformalar investorlar, ishchilar va mijozlar o'rtasida samarali hamkorlikni shakllantiruvchi virtual ekotizimni yaratadi. Natijada, kichik biznes subyektlari o'z faoliyatini kengaytirish, resurslardan samarali foydalanish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Raqamli transformatsiya jarayoni kichik va o'rta biznes subyektlari oldiga yangi muammolarni ham qo'yadi. Jumladan, texnologik bilim va ko'nikmalarning yetishmasligi, moliyaviy resurslarning cheklanganligi hamda raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi kabi omillar raqamli platformalardan samarali foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin. Shuningdek, platforma ekotizimlariga qaramlik, ma'lumotlar ustidan nazorat masalalari va bozor algoritmlariga bog'liqlik ham kichik biznes faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Raqamli iqtisodiyot va raqamli platformalar orqali kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanishi masalasi so'nggi yillarda ko'plab xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilmoqda. Ilmiy adabiyotlarda raqamli platformalar tadbirkorlik faoliyatini yangi bosqichga olib chiqadigan muhim omil sifatida talqin qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar biznes subyektlariga bozorlar bilan o'zaro aloqani kuchaytirish, mijozlar ehtiyojlarini tezkor aniqlash hamda xizmat va mahsulotlarni keng auditoriyaga taqdim etish imkonini beradi.

Ko'plab iqtisodiy tadqiqotlarda raqamli platformalar biznes ekotizimini shakllantiruvchi muhim infratuzilma sifatida qaraladi. Ushbu platformalar ishlab chiqaruvchilar, xizmat ko'rsatuvchilar, investorlar va iste'molchilar o'rtasida o'zaro aloqalarni yo'lga qo'yish orqali qiymat yaratish jarayonini tezlashtiradi. Ayrim ilmiy ishlarda platforma iqtisodiyoti kichik biznes subyektlariga global bozorga chiqish, transchegaraviy savdoni rivojlantirish va innovatsion faoliyatni kuchaytirish imkoniyatini berishi ta'kidlanadi. Shuningdek, elektron tijorat tizimlari orqali kichik korxonalar marketing strategiyalarini takomillashtirib, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lishi qayd etiladi.

Kichik biznes subyektlarida moliyaviy resurslarning cheklanganligi, texnologik bilim va ko'nikmalarning yetarli emasligi hamda raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasi pastligi raqamli platformalardan samarali foydalanishga to'sqinlik qiluvchi omillar sifatida ko'rsatib o'tiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda kichik biznes subyektlarining raqamli platformalar orqali rivojlanish jarayonini o'rganish uchun turli ilmiy-uslubiy

yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy tahlil, tizimli yondashuv, taqqoslash, umumlashtirish hamda statistik ma’lumotlarni tahlil qilish usullari tashkil etadi. Ushbu metodlar orqali raqamli platformalarning kichik va o’rta biznes subyektlari faoliyatiga ta’siri, ularning biznes jarayonlarini tashkil etishdagi o’rni hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi imkoniyatlari o’rganildi.

Tahlil va natijalar

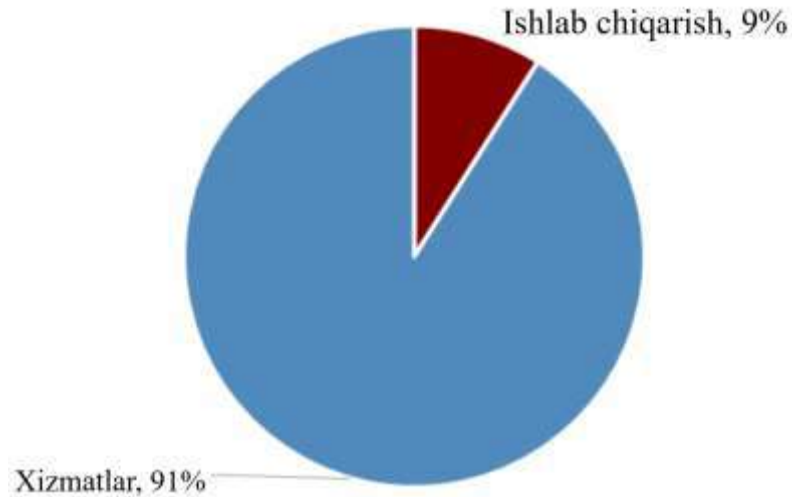
Raqamli inqilob global savdoni tubdan o’zgartirdi, bizneslarning mahsulot ishlab chiqarish, tarqatish va qiymat almashish shakllarini qayta shakllantirdi. Eng muhim o’zgarishlardan biri – raqamli platformalar va elektron tijorat ekotizimlarining rivojlanishi bo’lib, u ilgari faqat yirik korporatsiyalarga cheklangan bo’lgan bozor va resurslarga kirishni kengaytirdi. Tarixan hajmi, kapitali va yetib borish imkoniyatlari bilan cheklangan kichik bizneslar endi raqamli kanallar orqali global qiymat zanjirlarida raqobatlashish uchun misli ko’rilmagan imkoniyatlarga ega bo’ldi. Amazon Marketplace, Alibaba, Shopify va hududiy elektron tijorat platformalari kabi platformalar biznes modellari tushunchasini tubdan o’zgartirdi, kichik va o’rta korxonalariga (SME) transchegaraviy savdo, ma’lumotlarga asoslangan marketing va tezkor innovatsiyalarni amalga oshirish imkonini berdi.

Raqamli platformalar o’sish uchun yangi yo’llar yaratgan bo’lsa-da, ular yangi murakkabliklarni ham keltirib chiqardi. Kichik bizneslar raqamli texnologiyalarni joriy etishda texnik bilimlarning cheklanganligi, moliyaviy resurslarning yetishmasligi va raqamli infratuzilmaning cheklanganligi kabi to’siqlarga duch keladi. Bundan tashqari, platformalar orqali vositachilik kichik bizneslarni tashqi ekotizimlarga bog’lab qo’yadi, bu esa ma’lumot, ko’rinish va bozor algoritmlari ustidan nazoratni tashqi tizimlarga berishga olib keladi. Shu sababli, raqamli davrda kichik korxonalarni qo’llab-quvvatlash faqat raqamli savdoda ishtirok etish bilan cheklanmaydi, balki texnologiyadan strategik mustaqillik, barqaror raqobatbardoshlik va innovatsiyalarni rivojlantirish uchun foydalanish qobiliyati sifatida tushunilishi kerak.

Elektron tijorat bozori o’sib borar ekan, sotuvchilar onlayn do’konlarini iste’molchilarga yetkazish imkoniyati kamayib bormoqda. Shu sababli, sotuvchilar o’z onlayn do’konlarini bir nechta platformalarda joylashtirish orqali potentsial xaridorlarni jalb qilishga harakat qiladilar. Strategik nuqtai nazardan, kichik biznes egalari onlayn platformalarda ishtirok etishi muhim bo’lib, bu orqali mijozlarni jalb qilib, ularning ehtiyojlarini qondirish mumkin.

Raqamli platforma asosida faoliyat yurituvchi kichik va o’rta biznes subyektlari bu o’z faoliyatini onlayn platformalar orqali amalga oshiradigan va mahsulot yoki xizmatlarni taklif qilish, mijozlar bilan muloqot qilish hamda biznes operatsiyalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanadigan korxonalaridir. Bunday korxonalar turli foydalanuvchilarni o’zaro bog’lash, qiymat yaratish va bozor imkoniyatlarini kengaytirish uchun internetga asoslangan tizimlarga tayanadi. Shu muhitda xizmatlar sektori

moddiy mahsulot emas, balki bilim, tajriba, yordam yoki yechimlar kabi nomoddiy natijalarni taqdim etishga qaratilgan iqtisodiy faoliyat turlarini anglatadi. Bunga axborot texnologiyalari xizmatlari, konsalting, moliyaviy texnologiyalar, onlayn ta’lim platformalari, transport xizmatlari hamda boshqa raqamli xizmat yechimlari kiradi.

1-rasm. Raqamli platformadagi kichik va o’rta biznes subyektlarining sanoat bo’yicha taqsimlanishi.

Kichik biznes egalari barcha platformalardan foydalanolmaydi, chunki resurslar cheklangan. Agar kompaniya xaridor ehtiyojlarini tushunmasdan platformadan foydalansa, muvaffaqiyatsizlik ehtimoli mavjud. Shu sababli, kichik biznes egalari platformani tanlashda strategik yondashuvni qo’llashlari muhimdir. Internet rivojlanishi bilan birga, offline sotuvchilar mahsulotlarini onlayn do’konlar orqali sotishni boshladilar va elektron tijorat doimiy ravishda o’sib bormoqda. Shu bilan birga, onlayn do’konni iste’molchilarga tanitish qiyinlashadi, shuning uchun sotuvchilar turli platformalar orqali xaridorlarni jalb qilishga harakat qiladilar. Kichik biznes egalari uchun esa samarali biznes modelini tanlash juda muhim, chunki kapital yoki texnik muammolar tufayli bir nechta kanallarni boshqarish oson emas.

Kichik va o’rta korxonalar tezkor o’zgaruvchan bozor sharoitida raqobat qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Raqobat bosimi ostida, ko’plab tadbirkor kichik va o’rta korxonalar biznes strategiyasini kuchaytirish uchun raqamli platformalardan foydalanadi. Raqamli platformalar bu kompaniyalarga ma’lumotlarni keng ko’lamda tartibga solish, tahrirlash va tarqatish imkonini beruvchi texnologiyalardir. Masalan, yangi qurilmalar va dasturiy ta’minot (masalan, ilg’or uskunalari) hamda tarmoq standartlari (masalan, peer-to-peer protokollar) yangi imkoniyatlarni yaratadi. Shu tariqa, raqamli platformalar kompaniyalar uchun raqobat ustunligini shakllantirish usulini tubdan o’zgartirmoqda.

Raqamli platformalar ko’plab kompaniyalarning qiymat yaratish taklifida markaziy rol o’ynaydi, chunki ular axborot boshqaruvini samarali qilish imkonini beradi. Masalan, big data, sun’iy intellekt va mashinani o’rganish

texnologiyalari raqamli platforma ekotizimida raqobat qiluvchi ko‘plab kompaniyalar uchun ustuvor vazifa hisoblanadi. Shu bois, raqamli platformalar kompaniya samaradorligini shakllantirishda yangi va murakkab maydon sifatida qaraladi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish yirik kompaniyalar misolida o‘rganilgan, tadbirkor kichik va o‘rta korxonalar bo‘yicha esa ma‘lumotlar nisbatan kam. kichik va o‘rta korxonalar resurs, ko‘nikma va majburiyat yetishmasligi sababli raqamli platformalarni joriy etishda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli, ularni yaxshiroq tushunish muhimdir. Tarmoqlar kichik va o‘rta korxonalar uchun resurs manbai bo‘lib, yangi imkoniyatlarni aniqlashga yordam beradi.

Investorlar, ishchilar va tadbirkorlarni o‘zaro bog‘lashga qaratilgan loyiha raqamli platformalar kichik biznes subyektlari uchun qanday imkoniyatlar yaratishini yaqqol ko‘rsatadi. Bunday platformalar kichik korxonalariga zarur resurslardan foydalanish, yangi bozorlarga kirish va ish jarayonlarini yanada samarali tashkil etishda yordam beradi. Ushbu innovatsion raqamli platforma turli manfaatdor tomonlarni birlashtiruvchi virtual ekotizimni shakllantirib, ularning o‘zaro hamkorligini samarali yo‘lga qo‘yadi.

2-rasm. Kichik biznesda raqamli platforma tuzilishi

Investorlar va tadbirkorlar: Ushbu platforma investitsiya imkoniyatlariga kirishni yanada ochiq va tenglashtirilgan holga keltirib, kichik biznes subyektlari haqida shaffof ma‘lumotlar taqdim etishi mumkin.

Ishchilar va ish beruvchilar: Platforma malakali mutaxassislarni korxonalar bilan bog‘lash orqali mehnat bozorida moslikni yaxshilashga xizmat qiladi.

Mijozlar va biznes subyektlari: Elektron tijorat imkoniyatlari korxonalariga kengroq auditoriya bilan aloqa oʻrnatish va oʻz mahsulot yoki xizmatlarini koʻproq isteʼmolchilarga taklif qilish imkonini beradi.

Investorlar uchun platforma istiqbolli biznes loyihalarining keng doirasiga kirish imkonini yaratadi. Bu ularga oʻz maqsadlariga mos keladigan va yuqori daromad keltirishi mumkin boʻlgan gʻoyalarga sarmoya kiritish imkonini beradi. Investorlar loyihalarni ularning potensial foydasi, ijtimoiy ahamiyati yoki shaxsiy qiziqishlariga qarab baholashlari mumkin, bu esa investitsiya qarorlarining asosli va maqsadga yoʻnaltirilgan boʻlishini taʼminlaydi.

Ishchilar va biznes egalari ham ushbu platformadan katta foyda koʻrishlari mumkin. Ular oʻz bilim va koʻnikmalari eng zarur boʻlgan loyihalar yoki startaplarni topish imkoniyatiga ega boʻladi. Natijada, mehnat bozorida moslashuvchan muhit shakllanadi, unda malaka va imkoniyatlar oʻzaro uygʻunlashadi. Bu jarayon mutaxassislarga yangi tajriba orttirish, daromad olish hamda innovatsion loyihalarning rivojlanishiga oʻz hissasini qoʻshish imkonini beradi.

Ichki va tashqi aloqalarni boshqarishda koʻplab kichik va oʻrta korxonalar ikki tomonlama yondashuvni rivojlantira olmaydi va ekspluatatsion yoki eksplorativ yoʻnalishlardan birini tanlashga majbur boʻladi. Bu yoʻnalishlar raqamli platformalardan olinadigan foydaga taʼsir qilishi mumkin, chunki qabul qilingan texnologiyalar kichik va oʻrta korxonalarining qadriyatlar bilan mos kelishi lozim. Kompaniyalar raqamli platformalarning potensial qiymatini olish uchun tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirishlari zarur. Shu bilan birga, kichik biznes egalari kognitiv inertsiya raqamli platformalarga toʻliq jalb boʻlishni cheklovchi xatti-harakatlarni ham namoyon qilishi mumkin.

Xulosa

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi kichik va oʻrta biznes subyektlari faoliyatiga sezilarli taʼsir koʻrsatib, ularning rivojlanishida yangi imkoniyatlar va yoʻnalishlarni shakllantirmoqda. Raqamli platformalar tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish, mahsulot va xizmatlarni kengroq bozorga taklif qilish hamda mijozlar bilan samarali aloqa oʻrnatishda muhim vosita sifatida namoyon boʻlmoqda. Natijada kichik biznes subyektlari anʼanaviy biznes modellaridan tashqari, raqamli texnologiyalar asosida shakllangan yangi biznes modellaridan foydalanish orqali oʻz faoliyatini kengaytirish imkoniyatiga ega boʻlmoqda.

Raqamli platformalar kichik biznes subyektlariga global bozorlarga chiqish, marketing faoliyatini takomillashtirish, investitsiya manbalariga yaqinlashish hamda mijozlar bilan toʻgʻridan-toʻgʻri aloqalarni yoʻlga qoʻyish imkonini beradi. Bundan tashqari, bunday platformalar investorlar, tadbirkorlar, ishchilar va isteʼmolchilar oʻrtasidagi iqtisodiy munosabatlarni birlashtiruvchi muhim ekotizim sifatida xizmat qiladi. Shu orqali biznes

subyektlari resurslardan samarali foydalanish, yangi loyihalarni amalga oshirish va innovatsion g'oyalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Raqamli platformalardan foydalanish jarayonida ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlanadi. Xususan, texnologik bilim va ko'nikmalarning yetarli darajada shakllanmaganligi, moliyaviy resurslarning cheklanganligi hamda raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasi kichik biznes subyektlarining raqamli transformatsiya jarayoniga to'liq moslashishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, platforma ekotizimlariga ortiqcha bog'liqlik ham biznes subyektlarining mustaqil rivojlanishiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli platformalar kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish, biznes jarayonlarini samarali tashkil etish hamda yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, kichik biznes subyektlarining raqamli platformalardan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, ularning texnologik salohiyatini oshirish hamda raqamli infratuzilmani rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Digital Economy Outlook. Paris: OECD Publishing.
2. United Nations Conference on Trade and Development. Digital Economy Report: Value Creation and Capture in the Digital Economy. Geneva: UNCTAD.
3. World Bank. World Development Report: Digital Dividends. Washington, DC: World Bank Publications.
4. European Commission. Digital Transformation of Small and Medium-Sized Enterprises. Brussels.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. SME and Entrepreneurship Outlook. Paris: OECD Publishing.
6. Geoffrey G. Parker, Marshall W. Van Alstyne va Sangeet Paul Choudary. Platform Revolution: How Networked Markets Are Transforming the Economy and How to Make Them Work for You. New York: W.W. Norton & Company.
7. Annabelle Gawer. Digital Platforms and Ecosystems: Remarks on the Dominant Organizational Forms of the Digital Age.
8. Michael A. Cusumano, Annabelle Gawer va David B. Yoffie. The Business of Platforms: Strategy in the Age of Digital Competition, Innovation, and Power.
9. International Trade Centre. SME Competitiveness Outlook. Geneva.
10. United Nations. E-Commerce and Development Report.

Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali

+998 71 239 28 13

Tashkent, Uzbekistan

ilmiymaktab@gmail.com

www.laboreconomics.uz